

הרבים בצידו הרביעי, אף שמן התורה רשות היחיד הוא, שהרי די בשלש מחיצות לעשותו רשות היחיד, בכל זאת אסרו חכמים לטלטל בתוכו, כי חששו חכמים שמא מתוך שראשו האחד פתוח לרשות הרבים, יבואו אנשים לטעות ולדמות את היתר הטלטול במבוי לטלטול ברשות הרבים, ויבואו לטלטל ארבע אמות אף ברשות הרבים גמורה. ותיקנו חכמים לעשות היכר למבוי זה בראשו הפתוח לרשות הרבים, על ידי העמדת לחי [עמוד גבוה עשרה טפחים] באחד מצידיו הפירצה לרשות הרבים, או על ידי השכבת קורה על שני כתלי המבוי סמוך לרשות הרבים.

לחי מכאן [מצידו האחד הפרוץ להמשך ב-1 רשות הרבים] **ולחי מכאן** [מצידו השני הפרוץ להמשך רשות הרבים] **או קורה מכאן וקורה מכאן**,⁽¹⁾ והרי זה נושא ונותן באמצע. וכמו מבוי הפרוץ רק מצידו האחד לרשות הרבים. ומשום שלדעת רבי יהודה בשתי מחיצות לבד נעשה המקום רשות היחיד מן התורה.

אמרו לו חכמים לרבי יהודה: אין מערבין רשות הרבים בכך!

וכדי להוציא מדעתו של רבי יהודה, שנינו "זו היא רשות היחיד", דהיינו: זו שמוקפת מחיצות,⁽²⁾ ולא זו שאין לה אלא שתי מחיצות.

מוסיפה הגמרא לבאר: **ואמאי קרוי⁽³⁾ ליה בכרייתא** "זו היא רשות היחיד" **גמורה?**

כי מהו דתימא [הייתי אומר]: **כי פליגי רבנן** [עד כאן לא נחלקו חכמים] **עליה דרבי יהודה דמקום המוקף בשתי מחיצות לא הוי**

הרבים בצידו הרביעי, אף שמן התורה רשות היחיד הוא, שהרי די בשלש מחיצות לעשותו רשות היחיד, בכל זאת אסרו חכמים לטלטל בתוכו, כי חששו חכמים שמא מתוך שראשו האחד פתוח לרשות הרבים, יבואו אנשים לטעות ולדמות את היתר הטלטול במבוי לטלטול ברשות הרבים, ויבואו לטלטל ארבע אמות אף ברשות הרבים גמורה. ותיקנו חכמים לעשות היכר למבוי זה בראשו הפתוח לרשות הרבים, על ידי העמדת לחי [עמוד גבוה עשרה טפחים] באחד מצידיו הפירצה לרשות הרבים, או על ידי השכבת קורה על שני כתלי המבוי סמוך לרשות הרבים.

אבל אם היה המבוי מפולש משני צדדיו, שאין לו אלא שתי מחיצות, הרי הוא אינו רשות היחיד לדעת חכמים, ואסור לטלטל בו בככרמלית, ואין מועילה לו העמדת לחי או קורה. וכל שכן אם היו לרשות הרבים שתי מחיצות משני צידיה, שלא תועיל העמדת לחי או קורה כדי להתיר לטלטל בין הבתים, שהרי רשות הרבים גמורה היא כיון שאין לה אלא שתי מחיצות. זו היא דעת חכמים, אבל רבי יהודה חולק, וכפי שיבואר בברייתא שלפנינו.

דתניא: יתר על כן⁽²⁰⁾ אמר רבי יהודה: מי שיש לו בתים בשני צידו רשות הרבים זה כנגד זה, הרי הדרך שביניהם רשות היחיד היא, כיון שיש לה שתי מחיצות על ידי

3. מסתבר שהגירסא הנכונה היא: ואמאי קרוי ליה, כי הכוונה לתנא של הברייתא. וכן הוא בתוספות ד"ה אמאי.

20. ראה בתוספות את ביאור לשון "יתר על כן".

1. לאו דוקא, והוא הדין לחי מכאן וקורה מכאן.

2. ראה מה שכתב בשפת אמת.

בלב רשות הרבים, מבלי להקיף אותה מסביב במחיצות שלימות, על ידי העמדת ארבעה עמודים, העשויים בצורת זוויות, בארבע פינות נגדיות [כאשר רוחב הזוית הוא אמה לכל צד]. העמודים הללו מגדירים את הרשות שבין הפינות כרשות היחיד, כי הרווח שבין העמודים נחשב לפתח, וכך נוצרות מעין ארבע מחיצות שלמות מסביב. כל זאת הוא מן התורה, אך אסרו חכמים לטלטל ברשות היחיד שכזאת, אם העמידו את העמודים הללו ברשות הרבים.

ב. בארות מים נובעים הנמצאים ברשות הרבים, עומקן עשרה טפחים ורחבן ארבעה על ארבעה טפחים, והרי הן רשות היחיד. ולכן, אין ממלאין מהם מים בשבת, שהרי הוא מוציא את המים מהבור שהוא רשות היחיד אל רשות הרבים.

אך התירו חכמים לצורך עולי הרגל, כדי שיוכלו להשקות את בהמותיהן בשבת

רשות היחיד, הני מילי להחמיר מדרבנן שלא לטלטל בו כברשות היחיד, ואפילו על ידי היכר לחי או קורה.⁽⁴⁾ אבל לזרוק, להחמיר לחייב את הזורק מרשות הרבים לתוכו, מודו ליה חכמים לרבי יהודה שרשות היחיד הוא לחייבו, כי מדאורייתא די בשתי מחיצות, לכן קא משמע לן "גמורה", לומר, שמקום המוקף שתי מחיצות אינו רשות היחיד כלל, והזורק מרשות הרבים לתוכו אינו חייב.⁽⁵⁾

אמר מר, כברייתא הנזכרת לעיל: זו היא רשות הרבים:

ודנה הגמרא: למעוטי מאי [מה בא למעט לשון "זו היא רשות הרבים"]?

ומבארת הגמרא: למעוטי אידך רבי יהודה [שיטה שניה של רבי יהודה]!

א. מן התורה, אפשר ליצור רשות היחיד

היא שנגמרו מניין מחיצות שלה, שיש לה מחיצות מכל צד, כגון חריץ, וכן גדר, דאמרינן מארבע צדדין "גוד אסיק [משוך והעלה] פני המחיצה על ראשו", ונמצא ראשו מוקף מארבע צדדין, וחללו ארבעה, אבל דרבי יהודה לא נגמרו מחיצות שלה למניינן, ולא רשות היחיד היא כלל.

וכתב הרשב"א: פירוש לפירושו, ד"גמורה" לא קאי ארשות, אלא אמחיצות, כלומר, זו היא רשות היחיד שנגמרו מחיצות שלה, הא רשות אחרת שאינה גמורה במחיצות — שאין לה אלא שתי מחיצות, כגון ההיא דרבי יהודה — אינה רשות היחיד כלל, ואפילו להתחייב הזורק מרשות הרבים לתוכה.

והתוספות כתבו על דברי רש"י, שהוא ישוב

4. כתב רש"י: הני מילי לטלטל, שיהא מותר לטלטל בתוכה, כדקתני "אין מערבין רשות הרבים בכך", דגזור בה משום דדמו לרשות הרבים.

5. נתקשו הראשונים: האך משמע מלשון "זו היא — היינו מקום המוקף מכל צדדיו — רשות היחיד גמורה", שמקום המוקף בשתי מחיצות אינו רשות היחיד לשום ענין? והרי אדרבה, משמע שמקום המוקף מכל צדדיו רשות היחיד גמורה הוא, ואילו מקום המוקף משתי מחיצות רשות היחיד שאינה גמורה הוא, ולענין מקצת ענינים דין רשות היחיד לו. ובתוספות נשאר בקושיא.

ורש"י כתב: קא משמע לן גמורה: כלומר, זו

רשות הרבים] גמורה"?

ומבאר הגמרא: איידי [אגב] דתנא רישא גבי רשות היחיד "גמורה" להשמיענו כפי שנתבאר בגמרא לעיל, לכך תנא נמי סיפא גבי רשות הרבים "גמורה".

עוד מקשינן על הברייתא: ולחשוב נמי, בין רשויות הרבים שנזכרו בברייתא, גם "מדבר", שהוא רשות הרבים! דהא תניא: איזו היא רשות הרבים? פרטיא ופלטאי גדולה, ומבואות המפולשין, והמדבר!

אמר, תירץ אביי: לא קשיא. כאן, זה ששנינו שהמדבר הוא רשות הרבים, הוא רק בזמן שישראל שרויין במדבר. (7) ואילו כאן, בברייתא, שלא נזכר בה מדבר בין רשויות הרבים, בזמן הזה, שאינו מקום הילוך לרבים, והולכי מדברות לא שכיחי. (8)

אמר מר: אם הוציא והכניס, בשוגג: חייב הטאת. כמזיד: ענוש כרת, ונסקל:

ומקשה הגמרא: "בשוגג חייב הטאת",

מהבורות שהיו בדרך עלייתם, לעשות "פסי ביראות", שהם אותם ארבעה עמודים בעלי זוויות, מסביב למקום בו נמצא הבור, ומעמידים אותם בארבע פינות מסביב לבור.

דתנן, רבי יהודה אומר: אם היתה דרך רשות הרבים מפסקתן ל"פסי הביראות", כלומר, שבין הפס שמצד זה ובין הפס שמצד זה היתה עוברת דרך הרבים, יסלקנה לאותה דרך לצדדיה, אל מחוץ לפסין. כי בקיעת הרבים בין הפסים מבטלת, לדעת רבי יהודה, את היקף המחיצות [המדומות] שעל ידי הפסים. (6)

והכמים אומרים: אינו צריך לסלק את רשות הרבים לצדדין.

והשמיענו התנא באומרו "זו היא רשות הרבים", שרק רשות הרבים, זו שאין לה מחיצות כלל דין רשות הרבים לה, אבל דרך הרבים המוקפת ב"פסי ביראות" אין לה דין רשות הרבים.

ודנה עוד הגמרא: ואמאי קרו ליה "זו היא

בדוחק.

6. ואם תאמר: הרי לעיל סובר רבי יהודה שאפשר להקיף במחיצות את דרך הרבים. קשיא זו מקשה הגמרא בעירובין כב א, ומיישבת.

7. כתב ה"מגיד משנה" [שבת יד א]: פירוש: וברייתא דקתני בה "והמדבר", הא קא משמע לך, דאי איכא רבים מצויים עכשיו במדבר תדיר גם כן הוא בכלל רשות הרבים. וראה עוד ב"חידושי הר"ן" בשם הרא"ה.

8. א. כן פירש רש"י: ורש"י הוא בין הסוברים

שאינן רשות הרבים אלא כשמהלכים בה ששים ריבוא, וכמבואר בדבריו בעירובין ו ב ד"ה ירושלים, ואם כן, לכאורה, אף אם הולכי מדברות שכיחי, מכל מקום, ששים ריבוא אין שם.

ב. כתב הרמב"ם [שבת יד א]: איזו היא רשות הרבים, מדברות ויערים ושווקים. ותמה ה"מגיד משנה" שהוא נגד סוגייתנו, [וכן תמה המאירי כאן ראה שם, וראה "כסף משנה" שם, וחידושי חת"ם סופר כאן]. וגם על מה שכתב הרמב"ם שהיערות רשות הרבים הם, הביא מדברי רש"י לעיל [ג ב] שפירש לשון "כרמלית" שהוא מלשון "יערו וכרמלו", שהוא חלוק על

פשיטא! למה הוצרכה הברייתא להשמיענו? והרי לא היה לו אלא לומר: ואם הוציא והכניס, חייב, שהרי דבר פשוט הוא שאם עשה כן בשוגג חייב עליו חטאת, כי כל חיובי שבת חיובי כרת הם, וכל החייב כרת במזיד, חייב חטאת בשוגג!?

ומשנינן: אכן לא הוצרך התנא להשמיענו שבשוגג חייב חטאת, אלא "במזיד ענוש כרת, ונסקל"⁽⁹⁾, איצטריכא ליה. ואגב שהזכיר התנא את חיובו במזיד, הזכיר התנא גם את חיובו בשוגג.

ואכתי מקשינן: הא נמי פשיטא שחייב סקילה, שהרי כל חיובי שבת בסקילה הם!?

ומשנינן: הא קא משמע לן התנא במה שאמר "ענוש כרת ונסקל", כדרב. דאמר רב: מצאתי מגלת סתרים⁽¹⁰⁾ בי רבי חייא, וכתוב בה: איסי בן יהודה אומר: אבות מלאכות ארבעים חסר אחת, ואינו חייב אלא אחת. וסבורה היתה הגמרא לפרש, שאם עשה את כולן בהעלם אחד, ששכח את איסורן של כל מלאכות השבת, ועשה את כולן מבלי שנודע לו בינתיים, אינו חייב אלא חטאת אחת [אך לבסוף מפרשת הגמרא באופן אחר, ומתבאר כוונת הגמרא דאמר "כדרב"].

ומקשינן עלה: איני [הרי אין הדבר כן]! שהרי והתנן לקמן בפרק כלל גדול [עג א] "אבות מלאכות ארבעים חסר אחת", ומפרטת המשנה שם את כולן —

והוינן בה: מנינא למה לי [לשם מה נזכר המנין הכללי בתחילת המשנה]!?

ואמר, תירץ על כך רבי יוחנן, כדי ללמד שאם עשאו כולן בהעלם אחת, הרי זה חייב על כל אחת ואחת. ומלמד אותנו התנא שסכום החטאות הכולל שיכול אדם להתחייב בהעלם אחד, הוא ארבעים ותשע חטאות. אבל אם יעשה אבות ותולדות בהעלם אחד, אינו מוסיף חטאת בפני עצמה על התולדות.

וכשם שיש לדקדק דין זה מלשון המשנה, כך יש לדקדק דין זה מדברי איסי בן יהודה עצמו, שאמר "אבות מלאכות ארבעים חסר אחת"⁽¹¹⁾. הרי למדנו שחייב על כל אחת ואחת. ואיך אמר איסי בן יהודה עצמו "ואינו חייב אלא אחת"!

אלא אימא, כך היא כוונת איסי בן יהודה: אינו חייב על אחת מהן, יש אחת מן המלאכות שאינו חייב עליו סקילה,⁽¹²⁾ ואין

הרמב"ם בזה.

9. כלומר "נסקל" איצטריכא ליה, כי ענוש כרת נמי פשיטא, לפי מה שנתבאר בפנים על פי דברי רש"י.

10. פירש רש"י: מגילת סתרים, שהסתירוה מפני שנתורה שבעל פה] לא ניתנה לכתוב, וכששומעין דברי יחיד חדשים שאינן נשנין

בבית המדרש, כותבין אותן שלא ישתכחו, ומסתירין את המגילה. וראה מהר"ץ חיות.

11. נתבאר על פי התוספות, ראה שם.

12. כן פירש רש"י "אחת יש בהן שאינו חייב עליו מיתה", וכן הכריחו התוספות שהפטור הוא על סקילה ולא על חטאת. ולכאורה נראה שחייב עליו כרת, כי לא מצינו דבר שאין זדונו

אנו יודעים איזו מלאכה היא —

והא קא משמע לן התנא בברייתא באומר "במזיד ענוש כרת ונסקל", דהא, מלאכת הוצאה, היא מהנך דלא מספקן [מאותן מלאכות שאין ספק בחיוב סקילה עליהם].

אמר מר, בברייתא הנזכרת לעיל, אבל: ים, ובקעה, והאיסטונונית והכרמלית אינן לא כרשות היחיד ולא כרשות הרבים:

ומקשינן עלה: וכי בקעה אינו לא כרשות היחיד ולא כרשות הרבים!?

והא תנן במסכת טהרות [ו ו]: הבקעה, בימות החמה, שאין בה זרעים, ואנשים מהלכים בשדות, רשות היחיד היא לענין שבת, כי אינו מקום הילוך לרבים, שאין הרבים מסתלקים מן המסילה הכבושה לילך בשדות,

ורשות הרבים היא לענין טומאה, לענין ספק טומאה שנולד בה שהוא טהור.⁽¹³⁾

ואילו בימות הגשמים, שהוא זמן הזריעה ואין אנשים מהלכים בשדות, רשות היחיד היא לכך ולכך.

הרי מבואר, שהבקעה רשות היחיד היא לענין שבת!?

אמר תירץ עולא: לעולם, כרמלית הוויא, ולא רשות היחיד. ואמאי קרי לה התנא לבקעה [במסכת טהרות] "רשות היחיד"? לפי שאינה רשות הרבים.

רב אשי אמר, תירץ:

כגון דאית לה לבקעה מחיצות, וככגון זו א-1
שנינו שהיא רשות היחיד לשבת.⁽¹⁾ ולהשמיענו באה המשנה, שמחיצות הבקעה, אף שלא הוקפו לדירה, מחיצות הן, ונעשית הבקעה רשות היחיד לחייב את הזורק לתוכה מרשות הרבים. אם כי אסור לטלטל בה ארבע אמות מדרבנן כמו בכרמלית.

וכי הא דאמר עולא אמר רבי יוחנן: אף שאין לטלטל ארבע אמות במקום ששטחו יותר ממאה על חמשים אמה ["בית סאתים" כשיעור חצר המשכן], ואף שמוקף מחיצות, כל שאין אותו מקום סמוך לבית ומשמש את בני הבית [שאינו "מוקף לדירה"], וכמבואר במסכת עירובין. בכל זאת, קרפף [מקום גדול מוקף מחיצות] שהוא גדול יותר מבית

כרת וחייב עליו חטאת.

13. כתב רש"י: רשות הרבים לטומאה: וספיקו טהור, דהא לאו מקום סתירה [של איש ואשה] הוא, שיש בני אדם נכנסים לה. [ולכן תלוי דין ספק טומאה במקום סתירה, משום] דספק טומאה לטמא [ברשות היחיד] מסוטה גמרינן לה [שאם כי נסתרה ואין כאן אלא ספק שמא נבעלה, הרי היא בדין טומאה לבעלה], והתם סתירה כתיב [שנאמר] "ונסתרה והיא נטמאה", דבמקום סתירה טמאה היא לבעלה מספק,

ומכאן אתה דן לשרץ, [שאם נולד ספק טומאה ברשות היחיד שהוא מקום סתירה, כי אז ספיקו טמא. ואם נולד הספק שלא במקום סתירה, כי אז ספיקו טהור. ולכן שם "רשות הרבים" אינו שוה בשבת ובטומאה, כי לענין שבת צריך שיהא מקום הילוך לרבים, ואילו לגבי טומאה, די בכך שהוא מקום שיש בני אדם הנכנסים לשם, כי שוב אינו מקום סתירה].

1. וכגון שיש בה פתחים, ונכנסים דרכם בני אדם, ומשום כך רשות הרבים היא לטומאה,